

Verbinden en versterken

Samen sterk voor een sociale Stad

Verkiezingsprogramma PvdA Groningen 2010-2014.

Dit programma kwam tot stand na een uitgebreid proces, waarin heel veel partijgenoten en niet-partijgenoten hun mening gaven en ideeën aandroegen. We stonden op straat om Stadgers te bevragen op hun ideeën en opvattingen. We hielden tientallen interviews met mensen uit het maatschappelijk middenveld: het onderwijs, bedrijfsleven, de universiteit, het welzijnswerk, de culturele sector, de zorg, enzovoorts. Werkgroepjes met partijgenoten verdiepten zich in inhoudelijke onderwerpen, organiseerden debat, voerden onderlinge discussie en droegen daarmee bouwstenen aan voor dit programma. En vele individuele partijgenoten en niet-partijgenoten droegen, via mail, telefoon of brief ideeën aan.

Inleiding: Dit is wat wij willen

Groningen is een prachtige stad. Jong en oud, student en werkend, Stadjeer of afkomstig van elders, samen maakten we Groningen tot wat het nu is, een eerlijke moderne stad. We leven rustig en prettig samen en laten elkaar in onze waarde. We hebben de beste binnenstad, cultuur en sport met internationale uitstraling, een unieke omgeving en mooie wijken die nog steeds vooruit gaan, we zijn een fair trade stad. We trekken steeds meer bedrijven en inwoners naar de stad. En zonder te *snakken* zijn we eigenlijk hartstikke trots op onze stad en onze regio.

Toch maken wij ons zorgen. Een groeiende groep mensen kan niet mee komen in de complexer wordende samenleving. Veel mensen merken maar weinig van de toegenomen welvaart. Veel ouders maken zich zorgen over de toekomst van hun kinderen. Mensen die graag mee willen praten over wat er in hun stad en buurt gebeurt vinden verouderde besluitvormingsprocessen op hun pad. We maken ons zorgen over overheidsinstanties die onpersoonlijker en grootschaliger lijken te opereren. Dat door de economische recessie veel mensen werkloos dreigen worden, anderen bezorgd zijn over hun inkomen en dat de kansen op de arbeidsmarkt na een opleiding plots minder rooskleurig zijn dan gedacht. Daar bovenop moet de overheid flink de broekriem aanhalen.

Die uitdagingen vergen nieuwe politiek. Geen politiek van klagen, geen politiek van afwachten, maar politiek die past in de Groninger traditie: solidair en vooruitstrevend, nuchter en doortastend. Daarom hebben we dit verkiezingsprogramma geschreven. Want op die manier willen wij ook nu weer de uitdagingen van vandaag en morgen aan gaan en de volgende stap zetten naar een betere toekomst voor onze stad.

Dat is wat ons betreft een toekomst waarin iedereen een fatsoenlijk bestaan heeft. Waarin iedereen, arm of rijk, met wat voor talenten dan ook, volop kansen krijgt om zichzelf te ontwikkelen en die kansen ook grijpt. Waarin alle mensen deel uitmaken van een solidaire samenleving, waarin we elkaar respecteren en verder helpen. En waarin de mensen volop de kans krijgen om hun stad, hun samenleving en hun buurten zoveel mogelijk zélf vorm te geven.

Om dat perspectief dichterbij te brengen staan voor ons de komende jaren drie elementen centraal.

- 1. Stad van werk en solidariteit.** Wij willen een stad zonder massawerkloosheid onder jongeren of ouderen, zonder eenzaamheid of uitsluiting. Op korte termijn moeten vooral de gevolgen van de recessie binnen de perken worden gehouden: we willen geld uittrekken voor 2000 'brugbanen' om gedupeerden arbeidsfit te houden en gaan actief aan de slag voor meer opleidingsplaatsen en stageplaatsen voor jongeren. Op lange termijn willen we herstel van economische groei voor meer banen in stad en regio en investeren we in werk, opleiding of een andere maatschappelijke activiteit voor iedereen die zonder werk zit: in buurten, de zorg of vrijwilligerswerk. We bestrijden armoede en zoeken de mensen die onnodig en ongewenst aan de kant zitten op. Want iedereen heeft talent en in de stad van de toekomst is iedereen nodig.
- 2. Dé onderwijsstad van Nederland.** Veel mensen maken zich zorgen over de toekomst van de jeugd. De jeugdwerkloosheid neemt toe, de kwaliteit van het onderwijs staat onder druk, en er is nog altijd sprake van een groep jongeren die in de problemen komt - soms met overlast voor anderen tot gevolg. In de jongste stad van Nederland zien wij het als een centrale opdracht om daar wat aan te doen. Want de jongeren van vandaag zijn de werknemers, belastingbetalers en burgers van de toekomst en de hele maatschappij is er bij gebaat om geen talent te laten verspillen door vrijblijvendheid of ongelijke kansen. We investeren daarom de komende jaren extra in onderwijs, buitenschoolse opvang, het tegengaan van achterstanden en willen zo van Groningen de beste onderwijsstad van Nederland maken.
- 3. Stad met alleen maar topbuurten.** Mede dankzij een rijke sociaal-democratische traditie van wijkvernieuwing en renovatie zijn de meeste buurten in de stad veilig en mooi. In Groningen is geen sprake van een gespleten samenleving, maar van onderling respect en prettige omgang tussen de diverse bevolkingsgroepen. Daar blijft de PvdA voor strijden: we trekken geld uit voor het doorzetten van wijkvernieuwing, voorzieningen, beroepskrachten en onderhoud. Daarnaast willen we bewoners meer te zeggen geven over hun leefomgeving.

Niet omdat we geloven in een u-vraagt-wij-draaien-mentaliteit; er is immers bij veel besluiten een collectief belang in het geding. Wel omdat we weten dat er bij bewoners veel ideeën leven waar nog veel te weinig gebruik van wordt gemaakt en mensen in buurten oud en wijs genoeg zijn om vaker zelf te besluiten wat er moet gebeuren in hun buurt. We hervormen de gemeentelijke organisatie en vragen een bescheidener opstelling van de gemeenteraad om opener te werk te kunnen gaan en de buurten de agenda te laten bepalen.

Dit zijn onversneden linkse ambities. We willen daarnaast sportvoorzieningen verder verbeteren, meer maatwerk in de zorg bieden en de lasten laag houden en investeren daarmee de komende jaren fors in de samenleving. We willen dat de mensen de komende jaren veel meer zeggenschap krijgen over wat er in de stad gebeurt. Niet alleen omdat we staan voor de persoonlijke vrijheid van mensen, ook omdat we vinden dat steeds sterker wordende mensen het recht hebben om hun buurten en stad zoveel mogelijk zelf vorm te geven. Tegelijkertijd zijn al die kansen en vrijheden niet vrijblijvend. We rekenen op een actieve inzet van maatschappelijke partijen en vinden het heel redelijk om van de mensen in de stad te vragen om een steentje bij te dragen aan een sociale maatschappij, elkaar te helpen waar nodig en zich sociaal tegenover elkaar te gedragen. En vinden dat daarbij natuurlijk de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen.

In het aangezicht van grote maatschappelijke uitdagingen willen we de komende jaren dus verbinden en versterken. Verbinden, door een sterker beroep op alle mensen te doen om een steen bij te dragen aan een sociale samenleving en de mensen in de stad meer te zeggen te geven over wat er in stad en buurt gebeurt, omdat we een sociale samenleving alleen sámen kunnen maken. En versterken, door een agenda van sociale investeringen in de mensen en de samenleving, omdat een samenleving alleen sociaal kan zijn als zij sterk is.

Het is op die manier dat we, staand in de rijke traditie die in deze stad is opgebouwd, maar met de blik vooruit, de komende jaren willen werken aan een betere, duurzamere, sterkere en socialere toekomst voor onze stad. Dáárvóór vragen we op 3 maart 2010 uw stem.

Inhoudsopgave

1. Werk en sociale zaken
2. De jeugd is de toekomst van de stad
3. De buurten centraal
4. Zorg
5. Veiligheid
6. Een duurzame toekomst
7. Economische ontwikkeling
8. Sport en recreatie
9. Cultuur
10. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening
11. Vervoer en parkeren
12. Organisatie en financiën

1. Werk en sociale zaken

De economische recessie raakt heel veel mensen. Sommigen verliezen hun baan of gaan achteruit in inkomen. Anderen vinden geen werk na een opleiding. In de jaren '80 hebben we gezien dat die effecten nog decennia lang zichtbaar kunnen zijn: tot op de dag van vandaag hebben sommigen last van het gebrek aan arbeidsritme dat ze in die jaren hebben opgelopen en dat mag nooit weer gebeuren. Tel daarbij op het feit dat een groep Stadters al langer onnodig kampt met werkloosheid, eenzaamheid of moeite heeft om rond te komen en dé centrale opdracht voor de komende jaren is duidelijk: we moeten, uit solidariteit, alles op alles zetten om te zorgen dat álle Stadters, zodra de economie weer aantrekt, direct weer volop mee kunnen doen op de arbeidsmarkt en een fatsoenlijk inkomen hebben.

We trekken daarom op korte termijn geld uit voor duizenden 'overbruggingsbanen', opleidingsplaatsen, stageplekken en werkplekken. Daarmee zorgen we dat wie tijdelijk werkloos is, zich kan blijven scholen of arbeidsfit blijft. We voorkomen reële jeugdwerkloosheid door een offensief van opleidingen, stageplaatsen en gesubsidieerd werk in te zetten. En we zoeken, in samenwerking met maatschappelijke instellingen, naar nieuwe manieren van armoedebestrijding om de mensen die het de komende periode echt nodig hebben -en dat zijn er nogal wat- nog beter te helpen.

Op lange termijn willen we daarnaast iedere inwoner die dat kan maatschappelijk actief krijgen. Bovenop ons beleid voor economische groei (→ zie ook: Economie) moeten we daarvoor meer doen, want voor sommigen is volwaardig werk geen vanzelfsprekendheid. We willen dan ook met maatschappelijke instellingen meer plaatsen -in de zorg, in buurten, in het verenigingsleven- creëren waar deze mensen ofwel kunnen toewerken naar de arbeidsmarkt ofwel een zo volwaardig mogelijke bijdrage leveren aan de maatschappij. We willen een meer persoonsgerichte aanpak dan de sociale dienst nu levert. En we willen mensen die ongewild langs de kant staan veel actiever opzoeken. Want iedereen heeft talenten en in de stad van de toekomst zijn die allemaal nodig.

Daarom wil de PvdA:

- 2000 'overbruggingsbanen' creëren, speciaal voor mensen die door de economische recessie zonder werk komen. In plaats van een uitkering regelt de gemeente een volwaardig tweejarig arbeidscontract bij een werkgever tegen een minimuminkomen (te betalen uit het werkdeel van de WWB en eventueel eigen middelen), met als voorwaarde dat werkgevers daarna een baangarantie voor minimaal één jaar bieden. Zo blijven ze arbeidsfit en zijn ze bij economische voorspoed veel aantrekkelijker voor werkgevers: dat betaalt zich uiteindelijk dus terug. Zodra de economie aantrekt worden deze gesubsidieerde banen direct weer afgeschaft.
- Geen reële jeugdwerkloosheid. We trekken geld uit voor een offensief van opleidingen, werkplekken, stageplaatsen en gesubsidieerd werk. Soms hoeft dat overigens geen geld te kosten: dikwijls moeten jongeren gewoon actiever met werkgevers in contact worden gebracht. Met maatschappelijke instellingen wordt gekeken hoe jongeren zonder werk of opleiding, die niet 'in beeld' zijn, actief kunnen worden opgezocht en begeleid naar werk of opleiding. (→zie ook: jeugd en onderwijs).
- De begeleiding naar werk van bijstandsgerechtigden hervormen door betere afspraken te maken met werkgevers en onderwijsinstellingen en de begeleiding waar mogelijk uit te besteden aan derden. De sociale dienst is in onze ogen te weinig in staat om bijstandsgerechtigden actief en op maat naar een betere toekomst te begeleiden. We willen daarom ook derden, zoals maatschappelijke partijen of uitzendbureau's, inschakelen. Daarnaast willen we zoveel mogelijk ontschotting tussen betrokken afdelingen en ontkokering van de diverse financieringsstromen waar werklozen in terecht komen.
- Meer plaatsen creëren waar werklozen maatschappelijk actief kunnen zijn. In de zorg, buurten of in het verenigingsleven is genoeg te doen. Daar creëren we, in samenwerking met maatschappelijke instellingen, gesubsidieerd werk of vrijwilligerswerk met behoud van uitkering en/of een kleine toelage.
- Met maatschappelijke instellingen kijken hoe mensen die ongewenst kampen met uitsluiting of werkloosheid, die niet 'in beeld' zijn, actief kunnen worden opgezocht en begeleid naar een zo hoog mogelijk niveau van maatschappelijke participatie.
- Het armoedebeleid meer uitvoeren in samenwerking met maatschappelijke organisaties en veel meer toesnijden op wat nodig is voor de mensen die het écht nodig hebben. Het

uitgangspunt is dat iedereen de kans verdient om volwaardig mee te doen in de samenleving en geen kind in zijn of haar ontwikkeling wordt belemmerd door armoede. Maatschappelijke organisaties -van voedselbank tot vakbond- weten vaak het beste wat daarvoor nodig is. Zij verdienen dan ook ruimte bij de uitvoering. Steun in natura, schuldhulpverlening en andere middelen om armoede te bestrijden worden op basis daarvan herijkt, bureaucratie wordt verminderd en wachtlijsten weggewerkt. En aan het totale budget wordt niet getornd.

- Programma's voor volwasseneneducatie inzetten als een middel om kwetsbare groepen sociaal redzaam te maken, te activeren en te helpen integreren.

2. De jeugd is de toekomst van de stad

Veel jongeren en ouderen maken zich zorgen over de toekomst van de jeugd. En dat is niet ten onrechte. De jeugdwerkloosheid neemt toe, de kwaliteit van het onderwijs staat onder druk, sommige jongeren hebben een ongezonde leefstijl en er is nog altijd sprake van een groep jongeren die in de problemen komt - soms met overlast voor elkaar of anderen tot gevolg. In de jongste stad van Nederland zien wij het als een centrale opdracht om daar wat aan te doen. De jongeren van vandaag zijn de werknemers, belastingbetalers en burgers van de toekomst en de hele maatschappij is er bij gebaat om geen talent te laten verspillen door vrijblijvendheid of ongelijke kansen.

Samen met kinderen, jongeren en hun ouders, maar ook met alle anderen die met de jeugd te maken hebben, van leraar tot jongerenwerker, van voetbaltrainer tot politiemann, van hulpverlener tot kroegbaas, willen we daarom de komende jaren van Groningen dé stad te maken waarvan mensen tot ver buiten de regio zeggen: dáár wil ik graag mijn kinderen laten opgroeien. Dé stad van talent, waar alle kinderen een goede toekomst tegemoet gaan en zichzelf daar ook volop voor inspannen, en waar kinderen met achterstanden of problemen snel weer op de goede weg worden geholpen.

Ondanks de moeilijke financiële perspectieven willen we daarom de komende jaren extra geld uittrekken om het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs te verbeteren, buitenschoolse activiteiten te versterken, jongeren met problemen sneller op het rechte pad te krijgen, meer jongeren aan werk te helpen, plekken waar jongeren komen veiliger te maken en Groningen als jongerenstad beter op de kaart te zetten. We gaan actiever in gesprek met MBO-instellingen om het onderwijs beter te laten aansluiten op talenten van jongeren en de vraag uit de arbeidsmarkt, bieden HBO en universiteit meer ruimte om te groeien en we behouden meer afgestudeerden voor de stad. En we willen bovenal ook van jongeren zélf horen wat volgens hen nodig is en geven hen veel meer invloed op besluiten die voor hen en over hen worden genomen.

Al die investeringen zijn niet vrijblijvend en we willen dan ook mét jongeren, ouders, samenleving en maatschappelijke instellingen aan dit perspectief werken. Daarbij hoort ook dat jongeren structuur en houvast krijgen, worden aangesproken op hun gedrag als ze uit de bocht vliegen, dat geboden kansen ook daadwerkelijk worden gegrepen, dat grenzen worden gesteld, normbesef wordt aangeleerd en dat we ons gezamenlijk inspannen voor de ontwikkeling van jongeren. Hoewel dat primair de verantwoordelijkheid is van jongeren zelf en hun ouders, vraagt dat ook iets van de omgeving. We verwachten dat iedereen die betrokken is bij de jeugd - van leraar tot jongerenwerker en van voetbaltrainer tot politie-agent - daarbij meekijkt, meedenkt en meehelpt. Omdat dát in een tijd van individualisering en verharding allang geen vanzelfsprekendheid meer is, zien we het als absolute prioriteit om die gezamenlijke mentaliteit de komende jaren te herstellen.

Daarom wil de PvdA:

- van Groningen dé onderwijsstad van Nederland maken. Dat kunnen we alleen samen met onderwijsinstellingen bereiken. Daarbij gelden de volgende aandachtspunten:
  - o Het bereik van kinderopvang en peuterspeelzalen vergroten. Voor wie dat nodig heeft voorschools onderwijs om taalachterstanden en andere ontwikkelingsachterstanden tegen te gaan.
  - o Geld beschikbaar stellen voor verbetering van schoolgebouwen voor het basisonderwijs. Met basisscholen in gesprek om te kijken hoe we de onderwijskwaliteit verder kunnen verhogen en hoe de gemeente daaraan kan bijdragen. Schoolsegregatie tegengaan door goede spreiding van onderwijsvormen over de stad. Specifieke aandacht voor laaggeletterdheid, bijvoorbeeld door het gericht aanbieden van vroegschoolse bijscholing.

- De vensterscholen een nieuwe impuls geven. In de vensterscholen zit meer potentie dan nu wordt benut en we willen met de betrokken organisaties kijken hoe dat beter kan.
  - Met scholen voor VMBO, HAVO en VWO kijken hoe de gemeente hen kan helpen bij verdere verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Betere spreiding van de verschillende onderwijsvormen over de stad. Het aantal voortijdig schoolverlaters laag houden door een actieve aanpak en door extra aandacht te besteden aan een goede overgang tussen VMBO en MBO. Nieuwe huisvesting voor het speciaal onderwijs.
  - Anticiperen op het dreigende lerarentekort door te werken aan het imago van Groningen als onderwijsstad en te kijken naar mogelijkheden voor zij-instromers uit het bedrijfsleven en universiteit.
  - MBO-onderwijs dat optimaal aansluit bij de talenten van jongeren en de vraag uit de arbeidsmarkt. Voor te veel jongeren is het huidige MBO-onderwijs te hoog gegrepen, voor anderen is het juist te gemakkelijk en te vaak vinden mensen na het MBO geen werk. We willen een voortrekkersrol nemen om, met MBO-instellingen, die problemen weg te nemen.
  - We willen met werkgevers de aansluiting op de arbeidsmarkt verbeteren: meer stageplaatsen, werkleerplaatsen en traineebanen en meer contact tussen studenten en bedrijven. De gemeente moet zich hier actiever voor inzetten en zelf, vanuit haar voorbeeldfunctie, meer stageplaatsen bieden. In sectoren die gedomineerd worden door ZZP'ers (zoals de creatieve sector waar veel vraag naar stageplaatsen is) onderzoeken we samen met ondernemers hoe stagiaires daar terecht kunnen
  - Meer ruimte voor HBO en universiteit om verdere stappen te zetten naar de top van Nederland en Europa, bijvoorbeeld door uitbreiding op Zernike, landelijke en internationale promotie van de stad, samenwerking bij talentondersteuning en door verder te kijken hoe de gemeente hen kan faciliteren.
  - Een regionaal kenniscentrum voor het onderwijs, waarin wetenschap, beroepsonderwijs en scholen de krachten kunnen bundelen ter bevordering van de onderwijskwaliteit.
- Versterking van naschoolse activiteiten voor leerlingen op basisscholen en het voortgezet onderwijs op het gebied van sport, natuur- en cultuureducatie: meer vakleerkrachten en scholingsmogelijkheden voor reguliere leerkrachten, betere aansluiting op lestijden, beter aanbod in overleg met instellingen voor bijvoorbeeld port en cultuur. We willen minder financiële drempels: ieder kind moet kunnen meedoen aan buitenschoolse activiteiten.
  - Dat Groningen dé stad wordt waar we met elkaar het goed opgroeien van kinderen en jongeren bewaken. We willen een cultuur waarin we samen kinderen en jongeren in de gaten houden, helpen bij problemen en durven aan te spreken bij verkeerd gedrag. Via campagnes, debatten en andere creatieve methoden bevorderen we het bewustzijn daarvan bij jongeren, ouders, buurtbewoners, jongerenwerkers, leraren en vrijwilligers bij verenigingen. We zoeken creatieve wijzen om informele netwerken rondom gezinnen te bevorderen, gebruik makend van de kennis in het veld. En we benutten de Centra voor Jeugd en Gezin, die momenteel in ontwikkeling zijn, om de opvoedingsondersteuning te versterken.
  - Dat in Groningen veel minder kinderen of jongeren problemen ervaren bij het opgroeien - van kindermishandeling tot criminaliteit tot psychische problemen. Dat moet primair voorkomen worden door de bovengenoemde cultuur. Maar als dat niet helpt moeten beroepskrachten ingrijpen. We bevorderen dat problemen snel worden gezien, op school, in buurten of in de vrije tijdsbesteding, door ouders, agenten, leraren en jongerenwerkers. We gaan door met de ontwikkeling van systemen voor informatie-uitwisseling en we doorbreken bestuurlijke kokers. En we verbeteren de hulpverlening, die uiteindelijk gericht moet zijn op enerzijds het structureel oplossen van problemen en anderzijds begeleiding naar onderwijs op maat, werk of een andere bezigheid.
  - Veel meer woningen voor studenten in kleine concentraties in de stad. We willen specifieke 'masterwoningen' voor studenten die alleen een masterstudie volgen, om de stad voor deze tijdelijke bewoners aantrekkelijk te maken. Wel actieve bestrijding van specifieke overlast bij studentenpanden (→ zie ook: De buurten centraal)

- Meer afgestudeerden behouden voor de stad. De komende jaren komt veel werkgelegenheid vrij bij de gemeente en andere grote werkgevers. Op lange termijn werken we aan meer hoogwaardige werkgelegenheid (→ zie ook: Economie)
- Dat Groningen ook bekend komt te staan als dé jongerenstad van Nederland door activiteiten met landelijke allure. We blijven ons volop inzetten om bestaande evenementen, zoals Eurosonic/Noorderslag en New Attraction, te behouden en te versterken. Er wordt binnen het cultuurbudget niet getornd aan activiteiten voor jongeren en we willen deze zoveel mogelijk vormgeven in samenspraak met jongeren zelf. Indien er goede initiatieven zijn moet daar geld voor vrijgemaakt worden.
- Omdat de veiligheid van het uitgaansleven hard achteruit gaat, prioriteit leggen bij de aanpak van onveiligheid. We willen daarnaast een einde maken aan discriminatie in het uitgaansleven en de onbeperkte sluitingstijden handhaven.
- Dat jongeren veel meer meepraten over beleid voor en over hen. Een actievere houding van de gemeente om ideeën van jongeren uit te lokken en verder te helpen. We willen daarnaast waar het kan jongeren zelfbestuur en zelfbeheer geven over ontmoetingsplaatsen.
- Een klein deel van de banen die vrijkomen door de pensioensgolf van de komende jaren opknippen in minibanen voor (studerende) jongeren.

3. De buurten centraal

In Groningen is het over het algemeen goed wonen. Dankzij een rijke sociaal-democratische traditie van wijkvernieuwing, renovatie en investeringen zijn de meeste buurten in de stad veilig en mooi. Veel buurtbewoners zijn tevreden over de ontwikkeling van hun buurt en hoopvol gestemd over de toekomst ervan. In Groningen is geen sprake van een gespleten samenleving, maar van onderling respect en prettige omgang tussen de diverse bevolkingsgroepen.

Om die resultaten te behouden en uit te bouwen zijn permanent flinke inspanningen nodig. De PvdA wil die inspanningen, samen met corporaties, buurtorganisaties, scholen, welzijnsinstellingen en andere maatschappelijke partijen, volop blijven leveren. We rekenen ook op betrokken en sociale bewoners: een prettig leefklimaat komt uiteindelijk door de mensen zelf tot stand.

De investeringen in buurten kunnen door de aangekondigde Rijksbezuinigingen onder druk komen te staan. We willen alles op alles zetten om bezuinigingen beperkt te houden, zullen niet accepteren dat het leefklimaat in de kwetsbaarste buurten eronder lijdt en willen extra investeren in buurten die een extra inspanning nodig hebben, zoals Selwerd. Momenteel gaat ook veel geld naar projecten en mensen die het iets minder nodig hebben en daar moet kritisch naar gekeken worden. Maatwerk en solidariteit zijn dan ook onze centrale uitgangspunten.

We willen daarnaast bewoners zelf meer zeggenschap geven, de identiteit van hun buurt laten bepalen en laten aangeven wat nodig is om buurten te verbeteren. Omdat bij sommige beslissingen sprake is van een buurtoverstijgend belang of minderhedenbelang kan dat niet altijd. Waar het wél kan is ons uitgangspunt de komende periode dat de buurt aan zet is. De gemeente organiseert dan vooral het proces goed, helpt met inhoudelijke deskundigheid en probeert vooral om bewoners zelf ideeën te laten bedenken en besluiten te laten nemen.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- Fors blijven investeren in de kwaliteit van buurten. We willen een gemengde samenstelling van wijken (→ zie ook: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening), genoeg voorzieningen met waar nodig beroepskrachten en goed onderhoud. We zetten alles op alles om bezuinigingen beperkt te houden, zullen niet accepteren dat het leefklimaat in de kwetsbaarste buurten eronder lijdt en blijven volop investeren in buurten en wijken die dat nodig hebben, zoals Selwerd. Niettemin gaat er momenteel ook veel geld naar projecten en mensen die het iets minder nodig hebben en daar zal kritisch naar gekeken moeten worden.
- Zo min mogelijk van bovenaf opleggen. Er worden een aantal modellen voor overdracht van zeggenschap aan bewoners ontwikkeld. Waar het kan is ons uitgangspunt de komende periode dat de buurt aan zet is. De gemeente organiseert dan vooral het proces goed, helpt met inhoudelijke deskundigheid en probeert vooral om bewoners zelf ideeën te laten bedenken en besluiten te laten nemen. Pas waar het moet (bijvoorbeeld door

buurtoverstijgend belang, minderhedenbelangen of grote misstanden), een prominentere rol voor de gemeente.

- Meer ruimte bieden voor ondernemerschap in buurten. Ruimtelijke regelingen daarvoor versoepelen, kredietmogelijkheden voor kleine ondernemers in buurten, ondersteuning voor starters en doorgroeiers. Waar het kan experimenteren met wijkwerkplaatsen: plekken waar mensen met gesubsidieerd werk, stageplaatsen of seniorenbanen kunnen werken aan de kwaliteit van de wijk en hun eigen ontwikkeling.
- Prioriteit geven aan beheer en onderhoud. Te vaak zijn er nog klachten over 'klein leed' als volle vuilcontainers, scheve stoeptegels of slecht onderhouden groen. Meer hondenuitlaatplekken, maar ook hondeneigenaren aanspreken op hun verantwoordelijkheid.
- Campagnes om mensen te vragen een steentje bij te dragen aan het realiseren van een sociale buurt: elkaar aanspreken, meedoen in de buurt, gesignaleerde problemen 'bij de burens' aankaarten. Vrijwilligerswerk ondersteunen: via het helpen van organisaties bij het vinden van vrijwilligers, het verstrekken van voorlichting en het uitloven van prijzen.
- Experimenten met 'zelfbeheer' waarbij niet de gemeente, maar bewoners de directe leefomgeving of gemeentelijk groen onderhouden. Waar geld beschikbaar is voor inrichting van de ruimte willen we zo veel mogelijk dat geld aan bewoners(organisaties) zelf ter beschikking stellen. Daarmee breiden we het experiment dat in Paddepoel is gedaan verder uit naar andere wijken.
- Overlast bij studentenpanden langs twee sporen bestrijden. Enerzijds door streng op te treden tegen overlast, eisen aan pandeigenaren te stellen, desnoods vergunningen in te trekken en de 15%-norm te handhaven. Anderzijds door met studenten(verenigingen) afspraken te maken over minder last bij verenigingspanden.

4. Zorg

De PvdA staat pal voor solidariteit met hulpbehoevenden. We willen een zorgzame samenleving waarin mensen voor hulp in eerste instantie terecht kunnen bij elkaar en uiteindelijk bij solidaire, toegankelijke en goede zorgvoorzieningen. We willen -in samenspraak met maatschappelijke organisaties- terugkeer van de menselijke maat in de zorg en willen zorg die bij voorkeur in de directe omgeving wordt geleverd en gericht is op zo volwaardig mogelijk meedraaien in de maatschappij. Nu niet iedereen meer tijd heeft om elkaar te helpen, mensen soms minder naar elkaar omkijken dan vroeger en we dreigen te worden geconfronteerd met bezuinigingen, moeten we alles op alles zetten om die ambities waar te kunnen maken.

We willen ons daarom ten eerste met maatschappelijke instellingen blijven inzetten voor goede voorzieningen en projecten -van thuiszorg tot verslavingshulp, van wijkverplegers tot steun- en informatiepunten in de wijk - die mensen en hun problemen kennen en ze op maat kunnen helpen om zo volwaardig mogelijk mee te draaien in de maatschappij. Daarbij past professionele vrijheid voor zorgverleners en ruimte om actief mensen te leren kennen. We willen deze zorgvoorzieningen preciezer afstemmen op wat de echt behoeftigen in de buurten het meeste helpt. Wat ons betreft is de zorg dan ook zoveel mogelijk per wijk georganiseerd en, afhankelijk van de behoeften ter plaatse, soms ook per wijk verschillend. Daarnaast moeten waar nodig beroepskrachten aanwezig zijn die de tijd kunnen nemen om mensen te leren kennen en hen de weg te wijzen naar het zorgaanbod. Zorg moet immers ook laagdrempelig zijn, want we weten dat er velen zijn die de weg ernaar toe moeilijk weten te vinden.

We willen daarnaast de komende periode een nadrukkelijk beroep doen op de mensen in de stad om zich zorgzaam opstellen in hun omgeving: naar elkaar omkijken, elkaar helpen en samen eenzaamheid of uitsluiting voorkomen. Maar dat moet wel redelijkerwijs mogelijk zijn: we zien namelijk dat zorg verlenen aan kennissen, vrienden of familie voor velen een wel erg zware last vormt. De gemeente moet zich dan ook actiever opstellen om mantelzorgers te ondersteunen. Om de kwaliteit en toegankelijkheid van voorzieningen voor de meest kwetsbaren overeind te kunnen houden vinden we het daarnaast, vanuit het uitgangspunt 'de sterkste schouders, de zwaarste lasten', gerechtvaardigd dat voor sommige voorzieningen een inkomensafhankelijke eigen bijdrage gevraagd wordt. Het uitgangspunt daarbij is en blijft dat iedere burger recht heeft op goede en toegankelijke zorg.

We willen deze uitgangspunten samen met ouderen, gehandicapten, vrijwilligers, zorgorganisaties en beroepskrachten realiseren. We willen samen met hen kijken wat wel en niet nodig is om

hulpbehoevenden te helpen, maatwerk in de buurt verkennen en onderzoeken hoe we vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties meer kunnen ondersteunen.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- De kwaliteit van de zorg versterken en beter afstemmen op de behoeften van de mensen en buurten die het écht nodig hebben. Ons uitgangspunt bij alle zorg is dat ze draait om de menselijke maat en erop gericht is mensen zo volwaardig mogelijk mee te laten draaien in de maatschappij. Inkomensafhankelijke bijdragen kunnen worden gevraagd. Maar echt alleen voor diegenen die het kunnen betalen: de toegankelijkheid van voorzieningen die nodig zijn voor een fatsoenlijk bestaan mag niet in het geding komen.
- Zorg zoveel mogelijk en waar nodig op wijkniveau organiseren. Waar nodig centrale punten in wijken waar mensen terecht kunnen voor hulp en informatie, of het melden van zorgen over het welzijn van anderen (bijvoorbeeld in steun- en informatiepunten). Onderzoeken of thuiszorg en buurtbeheer van daaruit kunnen worden georganiseerd
- Ruimte voor beroepskrachten die de wijk ingaan.
- Seniorenbanen, stageplaatsen, vrijwilligerswerk en gesubsidieerde arbeid op wijkniveau organiseren, gekoppeld aan de centrale organisatiepunten voor zorg in de wijk.
- Onderzoek naar de spreiding van huisartsen over de stad en de onderbedeling van sommige stadswijken.
- Mensen met een lichte of tijdelijke beperking die de dupe worden van de bezuinigingen in de AWBZ helpen, met behulp van de wijkinformatiepunten. Ook deze groep moet zo veel mogelijk in staat worden gesteld hun huishouden te voeren en volwaardig mee te doen in de samenleving.
- Collectieve zorgverzekeringen toegankelijk maken tot 130% van het minimum loon.
- De toegankelijkheid van de openbare ruimte en publieke voorzieningen voor gehandicapten verder verbeteren.
- Kortere wachtlijsten voor aangepaste huur- en koopwoningen en voor mensen met een urgentieverklaring met zorgindicatie bij sociale huurwoningen.
- Meer aandacht voor de relatie tussen gezondheidsproblemen en de werksituatie. Er zijn veel mensen die daardoor verhinderd worden om volwaardig mee te draaien in de samenleving en daar willen we werk van maken (Zie ook → Werk en sociale zaken).
- Taalbarrières bij zorgverlening verminderen. Het recht op zorg mag niet gehinderd worden door taalgrenzen en we willen met organisaties afspraken maken hoe we dat verminderen.
- Een gemeentelijke campagne om een beroep te doen op de sociale verantwoordelijkheid van Stadgers. Een sociale samenleving kunnen we alleen samen maken. De gemeente mag dan ook een beroep doen op de samenleving om een zorgzame opstelling, sociale interesse en onderlinge solidariteit te bevorderen
- Mantelzorgers ondersteunen, met speciale aandacht voor jeugdige mantelzorgers. Het hulpaanbod voor mantelzorgers moet goed zijn. Veel mantelzorgers zijn bovendien nog te onbekend met dat hulpaanbod en dat moet de komende periode verbeterd worden. Verder pleiten we voor ondersteuning van vrijwilligersorganisaties die mantelzorg verlenen, zoals hulp bij het invullen van formulieren.

5. Veiligheid

Groningen is een van de veiligste steden van Nederland. Niettemin ervaren sommige Stadgers overlast. En ook in onze stad worden nog te veel mensen de dupe van criminaliteit en dat gebeurt meer in de armere dan in de rijkere wijken. Daarnaast maken velen zich met ons grote zorgen om de veiligheid van het uitgaansleven. Samenleven in een stad vereist altijd tolerantie, maar de PvdA wil en zal zich niet bij misstanden neerleggen en wil die dan ook hard bestrijden.

Voorkomen is daarbij altijd beter dan genezen. We willen dan ook werken aan buurten waarin mensen zich veilig voelen omdat we weten dat een prettige sfeer leidt tot betere omgangsvormen en minder asociaal gedrag. We willen een samenleving die zo aandachtig en sociaal is dat mensen überhaupt niet de neiging krijgen om te vervallen in asociaal gedrag. En zien werk en opleiding als hét middel om mensen te weerhouden van echte criminaliteit.

Maar bij echte misdraging past een lik op stuk beleid en een grote pakkans. De tijd van vrijblijvendheid ligt achter ons. Ongewenst gedrag moet worden aangepakt. We willen dan ook de

komende periode extra prioriteit leggen bij het vergroten van de pakkans in de meest kwetsbare wijken en de verbetering van de veiligheid in het uitgaansleven. En we willen herhaling voorkomen door een persoonlijke aanpak voor daders, met begrip voor eenieders persoonlijke omstandigheden maar niet vrijblijvend. Voor sommigen betekent dat simpelweg het opruimen van de eigen rotzooi, bij anderen moeten eerst structurelere persoonlijke problemen -zoals drugsverslaving, psychische problemen of dakloosheid- worden verholpen, weer anderen moeten structureel en achter de voordeur worden geholpen.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- Het veiligheidsgevoel in de stad verder verbeteren door goede voorzieningen en prettige buurten. (zie ook → de buurten centraal) Portieken, tunnels en dergelijke beter verlichten en de gelegenheid om daar onaangenaam rond te hangen verminderen. Minder kluitjes van coffeeshops en drugsgerelateerde zaken in de binnenstad, geen nieuwe coffeeshops buiten de binnenstad. We willen overigens de vrijheid om wiet te roken bewaken.
- Behoud van wijkagenten in de buurten.
- Een veiliger uitgaansleven. Enerzijds cameratoezicht in de binnenstad handhaven, genoeg blauw op straat. Anderzijds met horeca afspraken maken over een oplettende mentaliteit, actief beleid tegen overmatig alcoholgebruik, strenge controle op het overtreden van leeftijdsgrenzen door alcoholverkopers.
- De pakkans voor delicten, met name in kwetsbare wijken, vergroten.
- Recidive voorkomen door wetsovertreders persoonlijk en niet vrijblijvend op het rechte pad te helpen. Soms is dat gewoon het opruimen van de eigen rotzooi, soms het aanpakken van meer structurele oorzaken. We willen goede afstemming tussen maatschappelijke partijen over mensen die structureel in verkeerd gedrag dreigen te vervallen. Veel mensen met problemen zijn immers bij meerdere instanties bekend. Met die informatie is persoonlijke en niet-vrijblijvende begeleiding naar een betere toekomst en hulp bij het afkomen van problemen mogelijk en nodig.
- De achter-de-voordeur-aanpak van daders en gezinnen met problematiek voortzetten.
- Fietsendiefstal bestrijden door intensiever te controleren op heling van fietsen.
- Mensenhandel en gedwongen prostitutie actiever tegengaan.
- Adequate ondersteuning van slachtoffers.
- Gezinnen of mensen met problemen over de stad verspreiden met oog voor de draagkracht van buurten.

6. Een duurzame toekomst

Een sociale toekomst is ook een duurzame toekomst en de PvdA wil dan ook klimaatverandering, natuurverwoesting en energieverstopping actief tegengaan. Vooral omdat we de plicht tegenover latere generaties hebben om mooie natuur en een goed klimaat achter te laten. Maar ook omdat de energieprijzen enorm zal stijgen, vooral mensen met lage inkomens daar de dupe van worden en uiteindelijk iedereen gebaat is bij een lagere energierekening. Bovendien willen en kunnen we met een beleid gericht op energie- en grondstofbesparing veel nieuwe banen scheppen.

In Groningen liggen daarvoor veel kansen: we hebben de kennis in huis en er is in de stad veel enthousiasme om te werken aan een groenere stad. Daar willen we optimaal gebruik van maken: we streven naar een klimaatneutrale stad in 2025. Daarom willen we werken aan een sterke 'groene' economie: we willen dat Groninger bedrijven voorloper zijn in zuinige productie en in de ontwikkeling van groene technieken.

De gemeente kan dat alles niet alleen maar moet samen met mensen en bedrijven in de stad aan deze doelstellingen werken. Ze heeft dan ook vooral een aanjagende rol: het goede voorbeeld geven, initiatieven uit de stad steunen, een (moreel of financieel) appel doen op mensen en bedrijven en samen met hen ideeën op maat ontwikkelen.

Daarnaast moet een groene stad ook letterlijk groen zijn en willen we zuinig zijn op beplanting en groen in wijken. Daarmee is niet alleen het leefmilieu gediend, het kan ook helpen om het enthousiasme voor het meewerken aan een duurzame stad te vergroten.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- Samen met eigenaren en corporaties oudere woningen energiezuiniger maken.
- De gemeente energiezuinig laten werken: bij alle voorstellen aan de raad worden de energie- en milieueffecten beschreven, het totaal van overheidsgebouwen wordt energieneutraal gemaakt en zo mogelijk energieleverend.
- Initiatieven van mensen en buurten voor energiebesparing en duurzame opwekking aanjagen en belonen: van zonnepanelen tot groene daken.
- Mensen die schuldsanering of bijstand aanvragen gratis advies geven over energiebesparing.
- Een gemeentelijk servicepunt voor energiebesparing tot stand brengen.
- Samen met ondernemers kijken hoe de gemeente de ontwikkeling van een 'klimaatneutrale economie' kan ondersteunen en faciliteren.
- Het bedrijfsleven zuiniger laten werken en samen met hen kijken hoe hier meer invulling aan gegeven kan worden.
- De macht die de gemeente als aandeelhouder heeft inzetten om het energienetwerk in staat te stellen om door particulieren en bedrijven opgewekte duurzame energie op te nemen.
- Stimuleren dat meer bewoners zich betrokken voelen bij de natuur en de toekomst van de planeet en bij de inrichting van hun omgeving daaraan vorm proberen te geven.
- De natuureducatie verder uitbouwen in het onderwijs en voor de bewoners in de stad.
- Enthousiasme en kennis vanuit alle hoeken van de samenleving waar mogelijk benutten en uitwisseling ervan bevorderen.
- Stimuleren van overleg tussen onderwijsinstellingen, Energy Valley en het bedrijfsleven om de scholing beter te richten op bewust en zuinig omgaan met energie.

7. Economische ontwikkeling

Omdat werk voor veruit de meeste mensen hét middel is voor economische zelfstandigheid, zelfrespect en het leveren van een bijdrage aan de samenleving is (selectieve) economische groei van de Stad voor de PvdA een kernprioriteit.

Om verder te groeien kan en moet Groningen zich verder ontwikkelen als bruisend centrum van talent, kennis en dienstverlening in een sterke regio. Als stad waar ruimte is voor ideeën en creativiteit en waar bedrijven afkomen op het overvloedige talent. En als de hoofdstad van het Noorden, waar toeristen uit ommeland en buitenland afkomen op de unieke binnenstad, cultuur en topsport. Omdat zowel de stad als de regio sterker worden van de onderlinge wisselwerking moet dit alles in samenspraak met de regio gebeuren.

De gemeente moet daarvoor de randvoorwaarden scheppen, zoals goede infrastructuur, onderscheidend onderwijs, lage lasten, goede gemeentelijke dienstverlening en een gunstig vestigingsklimaat. Ze moet de stad *promoten* en werkgevers verleiden zich hier te vestigen. Ze kan talenten overtuigen om niet weg te trekken maar te solliciteren op de vele banen die er de komende jaren bij de grote werkgevers in de stad vrijkomen. Soms kan ze ontwikkelingen aanjagen. Maar uiteindelijk worden banen vooral geschapen door ondernemers en hun innovaties en daarbij past dat de gemeente met hen kijkt hoe zij vooruit geholpen kunnen worden.

Dat alles is niet vrijblijvend. Sociaal-democraten staan voor selectieve economische groei en soms betekent dat begrenzing van de markt. We willen bijvoorbeeld liever bestaande industrieterreinen opknappen dan nieuwe aanleggen, verwachten dat alle werknemers in onze stad fatsoenlijk worden behandeld en vinden dat de gemeente van werkgevers maatschappelijk verantwoord ondernemerschap mag verwachten.

Daarom wil de PvdA:

- De stad beter bereikbaar maken met economische groei als centrale doelstelling. (→ zie ook: verkeer & vervoer).
- Zoveel mogelijk werkgelegenheid behouden. Bestaande werkgevers verleiden in de stad te blijven en hun ruimte bieden om uit te breiden. Bedrijven in moeilijkheden indien mogelijk te hulp schieten. Als banken terughoudend zijn met investeringen kan de gemeente bijvoorbeeld helpen met bedrijfshuisvesting.

- Het vestigingsklimaat in de stad versterken. Meer bedrijven en andere partijen met elkaar in contact brengen om de aantrekkingskracht van de stad en de ontwikkelingskansen in de stad te bevorderen (zoals bijvoorbeeld gebeurt in het ondernemerstrefpunt). Bestaande bedrijventerreinen verder opknappen maar geen nieuwe bedrijventerreinen bovenop de reeds geplande toevoegen. Terughoudend zijn met het verhogen van lasten voor bedrijven. Ondernemingen in buurten ruimte bieden en stimuleren (→ zie ook: de buurten centraal).
- Blijven investeren in de binnenstad als trekpleister voor bedrijven en toeristen. Het Groninger Forum als pleisterplaats. Zoveel mogelijk grote publiekstrekkingen met een publieke functie in de binnenstad. Verder geen nieuwe projecten met forse gemeentelijke investeringen de komende jaren. Meer mogelijkheden voor grootschalige evenementen op straat (zoals uitzendingen van EK- en WK-voetbalwedstrijden). Geen invoering van sluitingstijden voor de horeca. De (inter)nationale uitstraling van de binnenstad vergroten.
- Ontwikkelingsgebieden een economische impuls geven door tussentijds gebruik van vrijgekomen bebouwing of terrein. Vaste afspraken met gemeentelijke diensten, corporaties en marktpartijen over tijdelijk gebruik van leegstaande ruimtes om de beschikbaarheid van experimentele en lowbudget werkruimtes te bevorderen.
- De relatie met het bedrijfsleven versterken. Meer inspraak voor het bedrijfsleven in het economisch beleid en een actieve houding van de gemeente om te kijken hoe ze bedrijven kan ondersteunen bij verdere ontwikkeling. Verkokering die dit belemmert wegnemen.
- De stad nadrukkelijk profileren als 'stad van talent' om bedrijven naar de stad te trekken (→ zie ook: De jeugd is de toekomst van de stad). Het onderwijs in de stad verbeteren, betere aansluiting van het opleidingsaanbod op de vraag uit de arbeidsmarkt, doorzetten van promotie van de stad als 'stad van talent', meer contacten leggen tussen talenten en bedrijven, meer ruimte voor jonge talentvolle starters, meer bedrijfsruimtes voor creatief talent. Een campagne om talenten duidelijk te maken dat er de komende jaren veel arbeidsplaatsen vrijkomen bij de grote werkgevers in de stad (waaronder de gemeente).
- Meer samenwerking met de regio om de economie verder te laten groeien. De stad als hart van dienstverlening in de regio. Van samenwerkingsverbanden, zoals het samenwerkingsverband Noord-Nederland, de regiovisie Assen-Groningen, en de internationale Noordelijke Ontwikkelings As, worden zowel stad als regio sterker.
- Zich blijven inzetten om rijksdiensten voor de stad te behouden (zoals onlangs de voedsel- en warenautoriteit), een actieve lobby om nieuwe rijksdiensten naar de regio te halen.

8. Sport en recreatie

De PvdA heeft de afgelopen periode werk gemaakt van sport en wil dat blijven doen. Sporten is voor de vele Stadjes die dat doen gezond, leuk en het verbreedert. Voor veel kinderen draagt sporten bij aan sociale ontwikkeling en goede ruimte voor sport en spel zorgt voor een aangename woonomgeving en mooie buurten. Overgewicht dreigt volksziekte nummer één te worden. Laagdrempelige sport helpt mensen voorkomen dat ze last krijgen van overgewicht. Groningen moet dan ook een stad zijn waar volop ruimte is voor sport - of het nu individueel of in verenigingsverband, schaken of ijshockey is.

Ten eerste willen we de sportaccomodaties - die de afgelopen jaren mede dankzij de PvdA zijn verbeterd - nog verder versterken. Er zijn nog altijd voorzieningen die slecht onderhouden zijn en dat moet beter. We streven er daarnaast naar om in wijken meer ruimte te bieden voor sport en spel, voor jong en oud: of dat nu betere fietspaden voor fietsers en skaters zijn of kleine trapveldjes in buurten. Van wijkbewoners willen we horen welke afspraken we moeten maken over bijvoorbeeld speelterreinen in de buurt en over het sportief gebruik van parken, plantsoenen, veldjes en paden.

We willen daarnaast de verenigingen in de stad verder ondersteunen. Omdat veel verenigingen kampen met een tekort aan vrijwilligers willen we ze steunen bij de werving ervan en onderzoeken hoe vrijwilligerswerk aantrekkelijker kan worden. Met de verenigingen willen we kijken of ze gebaat zijn met stagiaires of met inzet van meer gesubsidieerde werknemers. Bovenal willen we al het sportbeleid gezamenlijk met verenigingen maken en met hen kijken waar zij behoefte aan hebben. De PvdA wil investeren in een bloeiend verenigingsleven en een goed beheer van sportparken en sporthallen.

Tenslotte wil de PvdA meer kinderen en jongeren laten sporten. Daarom willen we investeren in ruime gymzalen en samen met jongeren, scholen en verenigingen kijken hoe sportlessen en trainingen beter op schoolprogramma's kunnen aansluiten en hoe de deelname kan worden verhoogd. De PvdA zet in het bijzonder in op aandacht voor sport bij VMBO- en MBO-scholieren. Geld mag voor kinderen en jongeren nooit de reden zijn om niet mee te sporten. Voor deze kinderen moet een tegemoetkoming eenvoudig te regelen zijn. Verder moet er in Groningen een uitgebreid onderwijsaanbod zijn voor talentvolle sporters.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- De kwaliteit van sportparken en sporthallen verder verbeteren en sportverenigingen meer mogelijkheden geven bij het beheer en onderhoud. Een ruime nieuwe hal in Groningen Zuid en nieuwe sportaccommodaties in Meerstad.
- Sport- en recreatiegebied Kardingee een nieuwe impuls geven door het gebied te herinrichten, met meer mogelijkheden voor jonge kinderen, extra sportieve voorzieningen en betere recreatiemogelijkheden voor de Kardingeeplas.
- Wijkbewoners zelf ruimte geven om te bepalen waar speelruimte en sportveldjes gepast zijn, in lijn met onze visie op wijkgericht werken.
- Nieuwe inrichting en onderhoud van de openbare ruimte afstemmen op gecombineerd gebruik voor natuur, sport, spel en recreatie.
- Doorgaande fietsroutes verbeteren en sportief woon-werk verkeer stimuleren.
- Zorgen dat alle scholen kunnen beschikken over voldoende gymzalen in hun directe omgeving. We willen stimuleren dat wordt gekozen voor een ruime vormgeving van gymzalen.
- Met mensen uit het onderwijs, kinderopvang en sportverenigingen kijken hoe hun aanbod beter op elkaar kan aansluiten. Beroepskrachten specifiek hiervoor inzetten (combinatiefuncties) en sportstudenten inschakelen om hier aan te werken.
- Een tegemoetkoming in de kosten van sport voor minima bieden.
- Verenigingen ondersteunen bij het vinden van vrijwilligers, bijvoorbeeld door voorlichting, gerichte campagnes en het mogelijk maken van cursussen.
- De maatschappelijke banen bij de sportverenigingen overeind houden en waar nodig -in overleg met verenigingen- uitbreiden.
- Het subsidiesysteem voor verenigingen eenvoudiger maken.
- Zorgen dat de mogelijkheden die er in de stad zijn voor een sportcarrière van basisschool tot universiteit nog beter benut worden, zodat de sporttalenten hier meer profijt van hebben en Groningen een stevige positie krijgt als talentenstad voor de sport.
- De hoogte van subsidie van topsportevenementen en faciliteiten mede af laten hangen van de bijdrage aan talentontwikkeling en de positieve invloed op het aantal mensen dat gaat sporten

9. Cultuur

Groningen kent een sterke eigen identiteit, een binnenstad die -mede dankzij flinke investeringen- het kloppend hart van de regio is, een onderscheidend cultuuraanbod, eigen media en een uitgebreide cultuurhistorie maar staat ook open voor ontwikkelingen van buiten. Veel Stadgers zijn mede daarom trots op Groningen. De PvdA wil deze sterke eigen identiteit en het culturele klimaat koesteren en uitbouwen. Omdat we graag leven in een unieke en bruisende stad, maar ook omdat toeristen daarop afkomen en er zo nog meer werkgelegenheid in de binnenstad ontstaat. Daarnaast draagt dat alles bij aan een klimaat waarin innovatie en creativiteit gedijt en zo werkgelegenheid oplevert. Tenslotte laat cultuur ons nadenken over wie we zijn, en wie anderen zijn. Dat is in een tijd van globalisering en oplopende spanningen belangrijker dan ooit.

We willen daarom blijven investeren in het culturele aanbod in de stad. Onze prioriteit ligt daarbinnen de komende jaren bij het aanbod aan lager opgeleiden en jongeren. Bij een jonge stad als Groningen passen bijvoorbeeld, naast activiteiten voor jongeren in wijken, jongerenactiviteiten met landelijke allure en daar valt nog veel winst te halen. Omdat een goed cultureel klimaat niet kan zonder vernieuwing en verjonging willen we daarnaast ruimte bieden aan nieuwe initiatieven en jong talent en de cultuureducatie bevorderen. Verder willen we de eigen identiteit, de fraaie stedelijke ruimte en mooie voorzieningen bewaken, het cultuurhistorisch erfgoed bewaken en

indien nodig een nieuwe functie geven en de kracht van de binnenstad - als kloppend hart van de regio - verder versterken. Er moet al met al veel te doen zijn in onze stad: veelzijdig, van hoog niveau, uniek voor Noord-Nederland en toegankelijk voor jong en oud en voor rijk en arm.

Een cultureel klimaat wordt niet gemaakt door de politiek maar door de kunstenaars, creatieve mensen en liefhebbers in de stad zelf. De PvdA wil daarom het cultuurbeleid zo veel mogelijk samen met hen vormgeven. Wanneer het gaat om het bewaren van erfgoed moeten alle stadsgedierten daar een nadrukkelijke stem in krijgen.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- Historisch waardevolle gebouwen en cultureel erfgoed zoveel mogelijk behouden en waar nodig een nieuwe bestemming geven. Initiatieven hiertoe van eigenaars en ondernemers verwelkomen. Stadsgedierten de mogelijkheid bieden hierover o.a. in het Groninger Forum met de gemeente en de direct betrokkenen te discussiëren.
- Zich hard maken voor mooie gevels. Mooie gevels belonen, bijvoorbeeld via prijzen of belastingprijkkels. De kwaliteit van klassieke gevels bewaken. Meer inhoud geven aan het predikaat 'beschermd stadsgezicht'. Dit alles uiteraard in overleg met ondernemers en Stadsgedierten en zonder van de stad een museum te maken.
- Het behoud van het erfgoed nadrukkelijk laten meewegen bij het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan voor de binnenstad.
- Een toegankelijk en aantrekkelijk Groninger Forum. Het Forum staat midden in de maatschappij, ontsluit informatie en vertelt het verhaal van de stad. De bibliotheek krijgt een nieuwe impuls door huisvesting in het Groninger Forum. Het Forum moet een significante toegevoegde waarde hebben ten opzichte van het huidige aanbod en mag niet meer kosten dan het bedrag dat daarvoor is afgesproken. Ook van de exploitatie ondervinden andere beleidsdoelstellingen of culturele instellingen geen nadelige gevolgen.
- Dat er een accommodatiebeleid wordt geformuleerd op het terrein van de musea, waarbij een onderzoek naar de haalbaarheid voor een Kunsthall wordt betrokken. Er wordt daarnaast een accommodatiebeleid geformuleerd voor de theaters, waarbij de mogelijkheden voor een vlakke vloertheater en de verbetering van de akoestiek van de Martinihal en de Oosterpoort worden onderzocht. De kracht van popcultuur kan versterkt worden door het optreden van (beginnende) bands in cafés te vergemakkelijken.
- Meer ruimte binnen de cultuurbegroting voor kleine instellingen. Bij het verdelen van de cultuurgelden krijgt het zorgdragen voor het conform de CAO kunnen betalen van personeel prioriteit.
- Openstaan voor evenementen in de binnenstad en meer mogelijkheden daartoe bieden.
- De kunst- en cultuureducatie in het onderwijs aan kinderen vanaf vier jaar bevorderen. Er komen weer vakleerkrachten voor cultuureducatie, meer aanbod van culturele instellingen aan kinderen, meer samenwerking tussen instellingen en gerichte programma's in wijken. We willen met leraren en mensen in de culturele sector kijken wat werkt om meer kinderen en jongeren gebruik te laten maken van cultuur. Zo zou er, naar analogie van de sportzapper, een cultuurzapper ontwikkeld kunnen worden. (Zie ook: Hoofdstuk 2, de jeugd is de toekomst van de stad.)
- Via promotiecampagnes de identiteit, kracht en het onderscheidende cultuuraanbod van Groningen onder de aandacht brengen.
- Groningen ook als architectuurstad en poëzestad onder de aandacht blijven brengen.
- Betere afstemming met het ommeland over het aanbod voor toeristen, bijvoorbeeld met erfgoedlogies, streekproducten en vaarrecreatie.
- Subsidies voor de lokale media handhaven.
- Culturele instellingen moeten meer aan marketing doen. Jaarlijks een verkooptentoonstelling voor Groninger kunstenaars organiseren. Meer promotie voor Groningen als cultuurstad door het uitloven van prijzen op de diverse gebieden, festivals op alle terreinen. Groningen als architectuurstad, poëzestad etc. blijven promoten. 'Kunst op straat' blijven ondersteunen.

10. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

De PvdA blijft kiezen voor een compacte stad met hoge woon- en leefkwaliteit voor verschillende bevolkingsgroepen. We kunnen naar ons oordeel alleen maar zo'n stad zijn als we in de stad een

gemengd en divers woningaanbod hebben en ook de omgeving van de stad mooi houden en mooier helpen maken. We streven naar een verantwoorde groei van de stad, maar liever binnen de bestaande stadsgrenzen dan door verdere stadsuitbreiding.

Ondanks de neergang op de woningmarkt moet er veel gebouwd blijven worden. Deels omdat de vraag naar woningen op de middellange termijn blijft groeien en omdat daar op ingespeeld moet worden. Maar ook omdat de wachtlijsten voor woningen voor mensen met een kleine beurs nog altijd te lang zijn. Er dient dan ook naar een evenwichtig aanbod van koop en huur gestreefd te worden zodat iedereen een kans op een passend huis heeft. Hierbij letten we uiteraard vooral op de belangen van mensen met lage inkomens. Daarnaast moet het kwalitatief tekort aan studentenhuysvesting verder worden teruggedrongen.

We zien daarnaast het woningbouwbeleid als ondersteuning van de sociale wijkvernieuwing. We geloven in gemengde wijken: nergens uitsluitend goedkope woningen, nergens uitsluitend dure woningen. In geval van renovatie, sloop of nieuwbouw heeft dat ook in eenzijdig samengestelde bestaande buurten consequenties. We willen ook dat kwetsbare mensen -zoals ouderen of gehandicapten- zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en moeten dus gemakkelijk aanpasbare woningen bieden, evenals mogelijkheden voor ondersteuning aan huis.

We willen de stad en de regio rond Assen en Groningen (het regiovisiegebied) benutten om een bijdrage te leveren aan goede woonmogelijkheden voor alle bevolkingsgroepen en de boel zo proberen in te richten dat we de problemen van de bevolkingskrimp in andere delen van de regio helpen oplossen. Wij menen dat een goed woonklimaat van belang is voor een goede sociale en economische ontwikkeling, waardoor de kwaliteit van het bestaan in de hele regio op peil blijft en wordt verbeterd. Het voor huisvesting verbouwen van leegstaande panden moet, waar dat mogelijk is, beleid zijn.

Vanuit deze uitgangspunten wil de PvdA de komende vier jaar:

- Een behoorlijk bouwtempo doorzetten: we streven naar 1150 nieuwe woningen per jaar, waarvan een flink deel in Meerstad. Het type woningen hangt daarbij voornamelijk af van de verwachte vraag, maar daarbovenop heeft het wegwerken van de wachtlijsten voor sociale huurwoningen onze prioriteit.
- Creatieve mogelijkheden voor betaalbare woningen voor starters, zowel huurders als kopers ondersteunen. Bijvoorbeeld combinatiewoningen voor zowel starters als senioren met de mogelijkheid deze aan een corporatie te verkopen bij het verlaten ervan.
- De verkoop door corporaties van schaarse types sociale huurwoningen (zoals gezinswoningen) proberen te stoppen.
- Gemengde wijken: geen nieuwe buurten zonder 25% sociale huur- of koopwoningen.
- Alleen nieuwe buurten bouwen met een adequaat voorzieningenniveau, tenminste 3% van de oppervlakte bestemd voor speelruimte en goede bereikbaarheid per auto, OV en fiets.
- Veel meer nieuwbouw voor studenten. Geen aparte studentenwijk, wel her en der in de stad meer grootschalige projecten voor studentenwoningen. Het maximum van 15% kamerverhuurpanden in een straat vasthouden. Leegstaande panden waar mogelijk benutten voor studenten en jongerenhuysvesting.
- Strengere handhaving van vergunningsvoorwaarden voor studentenwoningen in bestaande panden m.b.t. brandveiligheid, geluidsisolatie, ruimte voor stalling en bergingen en tegengaan van lawaaioverlast buiten.
- Rekening houden met aanpasbaarheid voor ouderen en gehandicapten bij nieuwbouw en mogelijkheden voor subsidie en soepele regelgeving voor sociale, medische en andere voorzieningen aan huis.
- Dat de gemeente het initiatief blijft nemen om op strategische plekken grond te kopen om de woningmarkt te kunnen sturen en speculatie op kosten van de stad tegen te gaan.
- Samen met corporaties veel sociale huurwoningen energiezuiniger maken. Zo kan de energierekening omlaag, is het klimaat beter af en scheppen we ook banen.
- Zorgvuldig omgaan met het landschap rondom de stad en de zichtlijnen naar de stad.
- Mede door de onterechte invoering van het kraakverbod dreigen veel kantoorpanden in de stad leeg te staan. Dat terwijl er nog altijd veel vraag is naar bijvoorbeeld

studentenwoningen, sociale huurwoningen en panden voor verenigingen. De gemeente moet zich inzetten om leegstand bij kantoorpanden tegen te gaan.

11. Vervoer en parkeren

Goede bereikbaarheid van de stad is van essentieel belang voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid, de aantrekkelijkheid van de stad voor bezoekers en voor de woningmarkt. Daarbij kan goede doorstroming zorgen voor een beter milieu, grotere verkeersveiligheid en een beter leefklimaat in de buurten. De PvdA wil daarom investeren in bereikbaarheid van de stad. We zien de stad als centrale spil in vervoersbewegingen in Noord-Nederland en hopen daarnaast dat zoveel mogelijk mensen ook aan de stad zelf een bezoekje brengen.

In de eerste plaats willen we inzetten op goede openbaar vervoerverbindingen. De regiotram is een unieke kans om opstoppingen in het forensenvervoer te voorkomen en toeristen makkelijker naar de winkels in de binnenstad te vervoeren. Aandachtspunt is dat de kwaliteit, frequentie en toegankelijkheid van het busvervoer in de stad niet ondergesneeuwd raken. Daarnaast mag de aanleg van de tram er niet toe leiden dat de rechtstreekse bereikbaarheid van het hart van de stad wordt aangetast. Momenteel heeft 80% van de wijken een rechtstreekse verbinding met de Grote Markt. Deze wijken moeten hun directe verbinding met de binnenstad behouden.

In de tweede plaats willen we de stad ook voor de auto bereikbaar houden. Maar niet alle auto's kunnen we in de stad kwijt. Daarom willen we het Park&Ride-systeem uitbouwen om de auto aan de randen van de stad op te vangen en bezoekers met snel openbaar vervoer naar het centrum te vervoeren. Voor de bereikbaarheid per auto heeft de aanpak van de Zuidelijke Ringweg de eerste prioriteit. We willen een oplossing met kwaliteit, die het milieu en het woonklimaat zo weinig mogelijk belast. In verschillende wijken rondom de binnenstad treden dikwijls verstoppingen of tekorten aan parkeerplaatsen op. Hier is het uitgangspunt dat we samen met bewoners willen kijken hoe dat opgelost kan worden. Daarnaast willen we het gebruik van duurzame vervoersopties en zuinige auto's bevorderen.

Groningen is een fietsstad bij uitstek. We willen de titel van 'fietsstad van het jaar' graag opnieuw binnenslepen. We willen dus goed onderhouden fietspaden en betere doorgaande verbindingen, voldoende fietsenrekken en bewaakte fietsenstallingen en in alle stadswijken voldoende veilige fietsroutes.

Tenslotte is het grootste aantal vervoersbewegingen nog steeds te voet. Zeker voor minder validen zijn veilige en toegankelijke stoepen van groot belang. Daaraan schort het -met name in de binnenstad- nog wel eens en daar willen we werk van maken. Al het hinderlijk struikgewas van particulieren dat over de stoepen hangt of groeit kan zonder meer door de gemeente worden gesnoeid.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- Gastvrij zijn voor fietsers. Drukke fietspaden verbreden en scherpe bochten recht trekken. Fietsers krijgen voorrang daar waar het de voorkeur geniet dat men met de fiets komt ipv de auto. Verkeerslichten voor fietsers kunnen op veel plekken vaker groen.
- Goede parkeervoorzieningen voor fietsers, die comfortabel en laagdrempelig zijn. Een parkeerverbod voor fietsers op plekken in de binnenstad waar overlast van fietsers is met strenge handhaving. Daarnaast voortzetten van het huidige creatieve beleid om fietsersoverlast tegen te gaan.
- Het geld dat beschikbaar is gekomen door het afblazen van de Zuiderzeelijn investeren in betere bereikbaarheid.
- Aanleg van tramlijnen naar Karding en Zernike.
- Als externe partijen een hernieuwde studie doen naar de haalbaarheid van een kabelbaan Europapark - UMCG, dan werkt de gemeente hieraan mee. Een operationele kabelbaan mag niet ten koste gaan van het openbaar vervoer. Daarnaast mogen de uitgaven de reeds geplande uitgaven voor infrastructurele verbeteringen niet overstijgen.
- Dat het hart van de stad voor zoveel mogelijk Stadgers, ook na aanleg van de tram, rechtstreeks bereikbaar blijft. De directe verbinding van Beijum en Lewenborg moet dus gehandhaafd worden.
- Meer buslijnen toegankelijk maken voor gehandicapten, naar voorbeeld van lijn 5.

- Blijven inzetten op goede transferia met snelle en frequente verbindingen met de binnenstad: het transferium bij Kardingse verbeteren, onderzoek doen naar een nieuw transferium aan de zuidoostkant van de stad.
- Vaart maken met de aanpak van de Zuidelijke Ringweg; zo min mogelijk overlast tijdens de bouwwerkzaamheden. We geven de voorkeur aan de variant die financiële haalbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en minimale belasting van milieu en woonomgeving het meest optimaal combineert. De gekozen variant met een verdiepte ligging voldoet het beste aan die criteria.
- Oplaadpunten voor elektrische voertuigen.
- Verbeteringen voor de bereikbaarheid van de buurten rondom de binnenstad onderzoeken en vervolgens samen met de wijkbewoners naar oplossingen zoeken.
- Bij tekort aan parkeerplaatsen samen met buurtbewoners kijken wat het probleem is en hoe dat kan worden opgelost. Soms is dat een parkeerverbod op sommige plekken, soms is dat het invoeren van parkeervergunningen, soms is dat meer parkeren op eigen terrein en in parkeergarages en soms is dat leren leven met een tekort aan plaatsen. Bij voorkeur alleen invoering van betaald parkeren na instemming van buurtbewoners. Pas als het echt niet anders kan -bijvoorbeeld bij grote verdeeldheid of buurtoverstijgend belang- hakt de gemeente de knoop door.
- Creatieve manieren zoeken voor de handhaving van 30 km-zones in buurten waar te hard wordt gereden. Meer aandacht voor verkeersveiligheid rondom scholen.
- Samen met wijkbewoners kijken naar veilige fietsroutes in de wijk en het onderhoud van fietspaden.
- Aandacht blijven houden voor voetgangertoegankelijkheid van buurten en binnenstad.
- De PvdA Groningen is tegen een weg die de Koningslaagte schampt en het open gebied rond de Wolddijk doorsnijdt.
- De PvdA blijft ook na het afblazen van de Zuiderzeelijn zich inzetten voor een hogesnelheidsverbinding op de lijn Hamburg-Groningen-Amsterdam. Dit als onderdeel van een totaal pakket van bereikbaarheid. Verder zijn we voorstander van verbetering van de bestaande lijn Groningen-Bremen.

12. Organisatie en financiën

Om de stevige ambities uit dit programma te realiseren is een sterke gemeentelijke organisatie en goed financieel beleid vereist.

Voor wat betreft de financiën is er de komende jaren veel financiële onzekerheid maar is onze richting duidelijk. We kiezen voor mensen die het het meest nodig hebben en willen dan ook niet inboeten op onze inzet voor zorg, de verbetering van kwetsbare buurten, het verbeteren van sportaccommodaties en het bestrijden van armoede. We willen zelfs extra investeren in de toekomst van onze jeugd en het helpen van mensen die de dupe worden van de crisis. We willen de gemeentelijke belastingen enigszins 'vergroenen', maar zijn terughoudend met het verhogen van gemeentelijke lasten. We zoeken bezuinigingsmogelijkheden allereerst in efficiëntieverbetering van de gemeentelijke organisatie en zorgvuldig financieel beheer.

Voor wat betreft de gemeentelijke organisatie geldt in Groningen dat we een sterke gemeentelijke organisatie kennen waar veel burgers tevreden over zijn: veel praktische zaken gaan goed en in de organisatie is veel inhoudelijke deskundigheid aanwezig. De stad profiteert daar flink van. Maar er zitten soms ook minder prettige kanten aan de deskundigheid van de organisatie: overtroeven en 'doordrukken', in plaats van dienstbaar zijn. Uit het voorgaande spreekt echter onze duidelijke wens om mensen en organisaties in de stad meer ruimte te geven bij het vormgeven van beleid en hun eigen leefomgeving.

Zonder een 'u vraagt, wij draaien'-mentaliteit als uitgangspunt te nemen willen we dan ook dat beleid meer door en met mensen in plaats van voor hen wordt gemaakt en dat vergt een andere rol van de organisatie. We willen een gemeentelijke organisatie die uitblinkt in communicatie en het organiseren van goede besluitvormingsprocessen, die samen met mensen beleid maakt, naar hen luistert en hun ideeën wil omarmen en ondersteunen, die goed politiek aanstuurbaar is en die in goede onderlinge samenwerking functioneert. Daar past ook een in sommige opzichten bescheiden opstelling van de gemeenteraad bij. Dat wil zeggen, zaken die meer met smaak en persoonlijke

voorkeuren van raadsleden te maken hebben dan met bestuurlijke samenhang of principiële uitgangspunten, kunnen vaak best aan de stadjes worden overgelaten. Daarnaast willen we dat de gemeentelijke organisatie haar maatschappelijke verantwoordelijkheid in het oog houdt: duurzaam werkt, strijdt tegen exorbitante beloningen en stageplaatsen biedt. Tenslotte valt zoals gezegd vanwege krappere financiën niet te ontkomen aan efficiencyverhoging en enige afslanking van de organisatie.

We beschouwen het dan ook als een belangrijke opgave om de organisatie de komende jaren klaar te stomen voor een nieuwe tijd en nieuwe rol. Dat is niet alleen een lastige opgave, maar vooral ook een kans om, terwijl we nuttige ervaring behouden, jonge, talentvolle ambtenaren aan de gemeente te binden en tegelijkertijd onze sociaal-democratische ambities recht overeind te houden.

Daarom wil de PvdA de komende vier jaar:

- Na het 'verandertraject' van de dienst RO/EZ, vergelijkbare bewegingen op gang brengen bij andere delen van de gemeentelijke organisatie en ook bij de gemeenteraad.
- Parallel daaraan de organisatiestructuur van de gemeente kritisch tegen het licht houden en waar nodig aanpassen, zonder te willen 'veranderen om het veranderen'. Omdat facilitaire aspecten zoals gemeentelijke huisvesting hierop moeten aansluiten voorlopig geen besluiten over nieuwbouw voor diensten.
- De gemeente positioneren als aantrekkelijke en moderne werkgever. Talenten binden door meer mogelijkheden voor ontwikkeling en ontplooiing voor jonge werknemers. Meer stageplaatsen bieden voor laag- en hoogopgeleide jongeren.
- Beter onderling overleg binnen de organisatie, meer consistentie van uitvoeringskeuzes - beredeneerd vanuit het collegeprogramma - en het verbeteren van de omgang met politieke verantwoordelijkheid.
- Dat de gemeentelijke organisatie haar maatschappelijke verantwoordelijkheid in het oog houdt: duurzaam werkt, strijdt tegen exorbitante beloningen en stageplaatsen biedt. Ook aandacht hiervoor bij aanbestedingen en subsidierelaties.
- Dat bestuurders zelf integriteit en het naleven van maatschappelijke normen hoog in het vaandel houden.
- Regelmatige kritische beoordeling van financieel beleid, budgetten en projectvoortgang om de gemeentefinanciën goed op orde te houden en ruimte te houden voor nieuw beleid.
- Bij bezuinigingen in de eerste plaats kijken naar mogelijkheden tot efficiënter werken binnen de gemeentelijke organisatie.
- Bij bezuinigingen zullen de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Hoewel door veel beleidsterreinen enigszins de stofkam kan, willen we zorg voor hulpbehoevenden, de verbetering van kwetsbare buurten, het verbeteren van sportaccomodaties en de bestrijding van armoede uitsluiten van bezuinigingen. We willen zelfs extra investeren in de toekomst van onze jeugd en het helpen van mensen die de dupe worden van de crisis.
- Reageren op vergunningsaanvragen en de beantwoording van brieven en klachten ruim binnen de daardoor gestelde maximumtermijnen.
- Hoewel we waar mogelijk de gemeentelijke belastingen enigszins willen vergroenen: terughoudendheid van de gemeente bij verhoging van gemeentelijke tarieven en belastingen.
- Alleen meer marktwerking als het bijdraagt aan het beter realiseren van doelstellingen, waaronder de efficiency en service, en niet als doel op zich. Bij aanbestedingen en gemeentelijk toezicht een stevige nadruk op maatschappelijk verantwoord opereren: prioriteit voor stageplaatsen, duurzaamheid, fatsoenlijke omgang met personeel, verantwoord beloningsbeleid.